Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 13ης Μαΐου 2014*

«Παράβαση κράτους μέλους — Απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται παράβαση — Μη εκτέλεση — Άρθρο 260 ΣΛΕΕ — Κρατικές ενισχύσεις — Ανάκτηση — Καθεστώς ενισχύσεων παράνομο και ασύμβατο προς την εσωτερική αγορά — Μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του καθεστώτος αυτού — Χρηματική κύρωση»

Στην υπόθεση C-184/11,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 18 Απριλίου 2011,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους C. Urraca Caviedes και B. Stromsky, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπουμένου από την N. Díaz Abad,

καθού,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο, A. Tizzano, L. Bay Larsen (εισηγητή), E. Juhász, A. Borg Barthet και C. G. Fernlund, προέδρους τμήματος, A. Rosas, A. Prechal, E. Jarašiūnas και C. Vajda, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Σεπτεμβρίου 2013,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κρίνει ότι, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-485/03 έως C-490/03, EU:C:2006:777), επί της παραβάσεως εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις αποφάσεις 2002/820/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, για το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία υπέρ των επιχειρήσεων της Άλαβα υπό μορφή έκπτωσης φόρου 45 % επί των επενδύσεων (ΕΕ L 296, σ. 1), 2002/892/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, για το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία σε ορισμένες νεοσύστατες επιχειρήσεις στην Άλαβα (ΕΕ L 314, σ. 1), 2003/27/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία υπέρ των επιχειρήσεων της Βισκάγια υπό μορφή έκπτωσης φόρου 45 % επί των επενδύσεων (ΕΕ L 17, σ. 1), 2002/806/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία σε ορισμένες νεοσύστατες επιχειρήσεις στη Βισκάγια (ΕΕ L 279, σ. 35), 2002/894/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία υπέρ των επιχειρήσεων της Γκιπούθκοα υπό μορφή έκπτωσης φόρου 45 % των επενδύσεων (ΕΕ L 314, σ. 26), και 2002/540/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 2001, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που εφάρμοσε η Ισπανία σε ορισμένες νεοσύστατες επιχειρήσεις στην Guipúzcoa (ΕΕ L 174, σ. 31, στο εξής και από κοινού: επίμαχες αποφάσεις), το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει των αποφάσεων αυτών και του άρθρου 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ·

— να υποχρεώσει το Βασίλειο της Ισπανίας να καταβάλει στην Επιτροπή χρηματική ποινή ύψους 236 044,80 ευρώ για κάθε ημέρα καθυστερήσεως στην εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως που θα εκδοθεί επί της παρούσας υποθέσεως μέχρι την ημερομηνία πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777)·

— να υποχρεώσει το Βασίλειο της Ισπανίας να καταβάλει στην Επιτροπή το κατ' αποκοπήν ποσό το οποίο θα προκύψει από τον πολλαπλασιασμό του ημερήσιου ποσού των 25 817,40 ευρώ με τον αριθμό των ημερών που θα έχουν παρέλθει χωρίς να έχει τερματιστεί η παράβαση, από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) μέχρι την ημερομηνία δημοσιεύσεως αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση ή μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία το εν λόγω κράτος μέλος θα θέσει τέρμα στην παράβαση, και

— να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

Ιστορικό της διαφοράς

2 Στις 11 Ιουλίου 2001 η Επιτροπή εξέδωσε τις επίμαχες αποφάσεις, των οποίων το άρθρο 1 έχει ως εξής:

— απόφαση 2002/820:

«Η κρατική ενίσχυση υπό μορφή [πιστώσεως] φόρου ίση με το 45 % του ποσού των επενδύσεων, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην Άλαβα, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω του περιφερειακού νόμου αριθ. 22/1994, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, της συμπληρωματικής πέμπτης διάταξης του περιφερειακού νόμου αριθ. 33/1995, της 20ής Δεκεμβρίου 1995, της συμπληρωματικής έκτης διάταξης του περιφερειακού νόμου αριθ. 31/1996, της 18ης Δεκεμβρίου 1996, οι οποίες τροποποιήθηκαν δυνάμει της παραγράφου 2.11 της διάταξης παρέκκλισης του περιφερειακού νόμου αριθ. 24/1996, της 5ης Ιουλίου 1996,

σχετικά με τον φόρο εταιρειών, της συμπληρωματικής ενδέκατης διάταξης του περιφερειακού νόμου αριθ. 33/1997, της 19ης Δεκεμβρίου 1997, καθώς και της συμπληρωματικής έβδομης διάταξης του περιφερειακού νόμου αριθ. 36/1998, της 17ης Δεκεμβρίου 1998, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά»·

— απόφαση 2002/892:

«Η κρατική ενίσχυση, με τη μορφή μείωσης της φορολογητέας βάσης, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην Ιστορική Περιοχή της Άλαβα, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω του άρθρου 26 του περιφερειακού νόμου 24/1996, της 5ης Ιουλίου 1996, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά»·

— απόφαση 2003/27:

«Η κρατική ενίσχυση, με τη μορφή [πιστώσεως] φόρου 45 %, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην Ιστορική Περιοχή της Βισκάγια, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω της τέταρτης συμπληρωματικής διάταξης του περιφερειακού νόμου 7/1996 της 26ης Δεκεμβρίου 1996, η οποία παρατάθηκε χωρίς χρονικό περιορισμό με τη δεύτερη συμπληρωματική διάταξη του περιφερειακού νόμου 4/1998, της 2ας Απριλίου 1998 είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά»·

— απόφαση 2002/806:

«Η κρατική ενίσχυση, με τη μορφή μείωσης της φορολογητέας βάσης, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην ιστορική περιοχή της Βισκάγια, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω του άρθρου 26 του περιφερειακού νόμου 3/1996, της 26ης Ιουνίου 1996, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά»·

— απόφαση 2002/894:

«Η κρατική ενίσχυση, με τη μορφή μείωσης της φορολογητέας βάσης, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην ιστορική περιοχή της Guipúzcoa, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω [της συμπληρωματικής δέκατης διάταξης] του περιφερειακού νόμου 7/1997, της 22ας Δεκεμβρίου 1997, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά»·

— απόφαση 2002/540:

«Η κρατική ενίσχυση, με τη μορφή μείωσης της φορολογητέας βάσης, που έθεσε παράνομα σε εφαρμογή η Ισπανία στην ιστορική περιοχή της Guipúzcoa, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3, [ΕΚ], μέσω του άρθρου 26 του περιφερειακού νόμου 7/1996, της 4ης Ιουλίου 1996, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά».

3 Το άρθρο 2 καθεμίας από τις επίμαχες αποφάσεις επιβάλλει στο Βασίλειο της Ισπανίας την υποχρέωση να καταργήσει το καθεστώς των επίδικων ενισχύσεων, στο μέτρο που αυτό εξακολουθεί να παράγει αποτελέσματα.

4 Το άρθρο 3 καθεμίας από τις αποφάσεις αυτές ορίζει τα εξής:

«1. Η Ισπανία λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση από τους δικαιούχους των αναφερόμενων στο άρθρο 1 ενισχύσεων που [τους] χορηγήθηκαν παράνομα.

[...]

2. Η ανάκτηση πραγματοποιείται πάραυτα, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο εφόσον αυτές επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Στις προς ανάκτηση ενισχύσεις συμπεριλαμβάνονται οι τόκοι που υπολογίζονται από την ημερομηνία κατά την οποία οι ενισχύσεις διατέθηκαν στους δικαιούχους μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής ανάκτησης. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του επιτοκίου αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της αντίστοιχης επιχορήγησης στο πλαίσιο ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα.»

5 Το άρθρο 4 καθεμίας από τις αποφάσεις αυτές ορίζει τα εξής:

«Η Ισπανία ενημερώνει την Επιτροπή εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.»

Η απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας

6 Στις 19 Νοεμβρίου 2003 η Επιτροπή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, άσκησε κατά του Βασιλείου της Ισπανίας έξι προσφυγές λόγω παραβάσεως, με αντικείμενο να διαπιστωθεί ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν είχε λάβει εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 καθεμιάς από τις επίμαχες αποφάσεις.

7 Στην απόφασή του Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), η οποία εκδόθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2006, το Δικαστήριο έκρινε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη την υποχρέωσή του να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τα ανωτέρω άρθρα 2 και 3.

Η προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία

8 Με επιστολές της 21ης Δεκεμβρίου 2006 και της 7ης Μαρτίου 2007 η Επιτροπή ζήτησε από το Βασίλειο της Ισπανίας να της παράσχει πληροφορίες σχετικά με τα ληφθέντα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) μέτρα.

9 Με έγγραφο οχλήσεως της 11ης Ιουλίου 2007 η Επιτροπή έθεσε σε κίνηση τη διαδικασία του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, επισημαίνοντας ότι δεν είχε λάβει πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που έλαβε το Βασίλειο της Ισπανίας προκειμένου να συμμορφωθεί προς την ανωτέρω απόφαση.

10 Σε απάντηση προς το έγγραφο οχλήσεως το Βασίλειο της Ισπανίας στις 11 Σεπτεμβρίου 2007 διαβίβασε στην Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με τους δικαιούχους των καθεστώτων ενισχύσεων που αφορούσε η ανωτέρω απόφαση (στο εξής: επίμαχα καθεστώτα ενισχύσεων), με τα ποσά που έπρεπε να ανακτηθούν για να διασφαλιστεί η εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως και με τα μέτρα που ελήφθησαν για την ανάκτηση των ποσών.

11 Στις 3 Οκτωβρίου 2007, μετά από αίτημα του Βασιλείου της Ισπανίας, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη με τις υπηρεσίες της Επιτροπής, προκειμένου να προσδιοριστούν οι κατάλληλες μέθοδοι για τον καθορισμό των ποσών των επιδοτήσεων που έπρεπε να ανακτηθούν. Στη συνέχεια το Βασίλειο της Ισπανίας και η Επιτροπή αντάλλαξαν αλληλογραφία σχετικά με το ζήτημα της εκτελέσεως των επίμαχων αποφάσεων και των εφαρμοζόμενων για τη διασφάλιση της εκτελέσεώς τους μεθόδων.

12 Στις 27 Ιουνίου 2008 η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο της Ισπανίας αιτιολογημένη γνώμη δυνάμει του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, υπογραφείσα στις 26 Ιουνίου 2008, στην οποία υποστήριζε ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777). Στην αιτιολογημένη γνώμη επισήμαινε, ιδίως, ότι είχε ανακτηθεί μέρος μόνο των ενισχύσεων που είχαν χορηγηθεί στο πλαίσιο των επίμαχων καθεστώτων ενισχύσεων (στο εξής: επίμαχες παράνομες ενισχύσεις) και ότι οι πληροφορίες που είχε λάβει η Επιτροπή δεν επέτρεπαν ούτε να προσδιοριστεί το σύνολο των δικαιούχων των επίμαχων καθεστώτων

ενισχύσεων ούτε να καθοριστεί με ποιον τρόπο οι ισπανικές αρχές είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μέρος των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων δεν χρειαζόταν να ανακτηθεί. Επίσης, η Επιτροπή καλούσε το Βασίλειο της Ισπανίας να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίησή της, λαμβάνοντας τα αναγκαία για την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής μέτρα.

13 Με επιστολή της 28ης Αυγούστου 2008 οι ισπανικές αρχές απάντησαν στην αιτιολογημένη γνώμη επισημαίνοντας ότι θεωρούσαν πως η Επιτροπή δεν λάμβανε υπόψη το σύνολο των πληροφοριών που είχαν ήδη παρασχεθεί και παρέχοντας επεξηγηματικά στοιχεία σχετικά με τη μέθοδο που εφαρμόσθηκε για τον καθορισμό του ποσού των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων που έπρεπε να ανακτηθούν.

14 Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν δύο νέες συσκέψεις μεταξύ των ισπανικών αρχών και της Επιτροπής και ανταλλάχθηκε αλληλογραφία για να προσδιοριστούν τα μέτρα που έπρεπε να λάβει το Βασίλειο της Ισπανίας προκειμένου να διασφαλίσει την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777).

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, στις 18 Απριλίου 2011 η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας

16 Αφού παρασχέθηκαν από το Βασίλειο της Ισπανίας διαδοχικά διάφορες πληροφορίες και έγγραφα σχετικά με την ανάκτηση των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων, στις 30 Οκτωβρίου 2013 η Επιτροπή έκρινε ότι το εν λόγω κράτος μέλος είχε συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπείχε από την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777).

17 Επομένως, η Επιτροπή φρονεί ότι δεν χρειάζεται πλέον να επιβληθεί στο Βασίλειο της Ισπανίας χρηματική ποινή. Εμμένει, όμως, στο αίτημά της να υποχρεωθεί το εν λόγω κράτος μέλος στην καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

18 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί, διότι δεν προσδιορίζει το ύψος των μη ανακτηθεισών παράνομων κρατικών ενισχύσεων που αντιστοιχούν σε καθεμία από τις καταγγελλόμενες παραβάσεις, καθεμία από τις επίμαχες αποφάσεις και καθέναν από τους δικαιούχους των επίμαχων καθεστώτων ενισχύσεων.

19 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η προσφυγή της παρέχει επαρκείς ενδείξεις σχετικά με τα εναπομείναντα προς ανάκτηση ποσά και ότι το Βασίλειο της Ισπανίας μπορεί ευχερώς να υπολογίσει τα ποσά που αντιστοιχούν σε καθεμία από τις επίμαχες αποφάσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

20 Δυνάμει του άρθρου 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 38, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όπως ίσχυε κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής της Επιτροπής, η Επιτροπή υποχρεούται να εκθέτει σε κάθε δικόγραφο προσφυγής ασκούμενης βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ τις συγκεκριμένες αιτιάσεις επί των οποίων καλείται να αποφανθεί το Δικαστήριο, καθώς και, τουλάχιστον συνοπτικώς, τα νομικά και πραγματικά

στοιχεία επί των οποίων στηρίζονται οι αιτιάσεις αυτές (βλ. κατ' αναλογία, αποφάσεις Επιτροπή κατά Δανίας, C-52/90, EU:C:1992:151, σκέψη 17, και Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-281/11, EU:C:2013:855, σκέψη 53).

21 Διαπιστώνεται, συναφώς, ότι τόσο από το σκεπτικό όσο και από τα αιτήματα του δικογράφου της Επιτροπής προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο της Ισπανίας τη μη λήψη των μέτρων που απαιτούνταν για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), λόγω του ότι δεν είχε ανακτήσει σημαντικό τμήμα των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων.

22 Όσον αφορά ειδικότερα την έλλειψη αναλυτικής περιγραφής, στο δικόγραφο της προσφυγής, της κατανομής του ποσού των μη ανακτηθεισών ενισχύσεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι σε περιπτώσεις που αφορούν την εκτέλεση αποφάσεων σχετικών με καθεστώτα ενισχύσεων, απόκειται στις αρχές του οικείου κράτους μέλους, κατά το στάδιο της ανακτήσεως των ενισχύσεων, να εξακριβώσουν την κατ' ιδίαν κατάσταση κάθε εμπλεκόμενης επιχειρήσεως (βλ., συναφώς, αποφάσεις Comitato «Venezia vuole vivere» κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-71/09 P, C-73/09 P και C-76/09 P, EU:C:2011:368, σκέψεις 63, 64 και 121, καθώς και Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-613/11, EU:C:2013:192, σκέψη 40), δεδομένου ότι οι αρχές αυτές βρίσκονται στην καταλληλότερη θέση για να καθορίσουν τα ακριβή προς ανάκτηση ποσά (απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-441/06, EU:C:2007:616, σκέψη 39). Επομένως, κατά τη διαδικασία ανακτήσεως παράνομων ενισχύσεων η Επιτροπή δύναται να περιορισθεί στην απαίτηση να τηρηθεί η υποχρέωση επιστροφής των επίμαχων ποσών των ενισχύσεων και να αφήσει στις εθνικές αρχές τη μέριμνα για τον υπολογισμό του ακριβούς ύψους των προς ανάκτηση ποσών (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-369/07, EU:C:2009:428, σκέψη 49).

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, η απαίτηση ακρίβειας και συνοχής του εισαγωγικού δικογράφου δεν μπορεί να οδηγεί σε υποχρέωση της Επιτροπής, όταν καταθέτει προσφυγή λόγω παραβάσεως που αφορά τη λήψη μέτρων για την εκτέλεση αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε ότι κράτος μέλος παρέβη την υποχρέωση ανακτήσεως παράνομων ενισχύσεων, να αναφέρει στο δικόγραφο της προσφυγής το ακριβές ποσό των ενισχύσεων που πρέπει να ανακτηθούν βάσει συγκεκριμένης αποφάσεως ή, κατά μείζονα λόγο, το ποσό που πρέπει να ανακτηθεί από έναν έκαστο των δικαιούχων του καθεστώτος ενισχύσεων που κρίθηκε παράνομο και ασύμβατο προς την κοινή αγορά.

24 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η απόρριψη της προβληθείσας από το Βασίλειο της Ισπανίας ενστάσεως απαραδέκτου της προσφυγής.

Επί της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

25 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις επίμαχες αποφάσεις και από την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), παραλείποντας να ανακτήσει το σύνολο των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων.

26 Επισημαίνει, ειδικότερα, ότι τα επιχειρήματα των ισπανικών αρχών για τη μη ανάκτηση μέρους των εν λόγω ενισχύσεων, τα οποία αντλούνται από τη συμβατότητα των ενισχύσεων προς την εσωτερική αγορά, από την εφαρμογή εκπτώσεως με ανώτατο όριο τις 100 000 ευρώ βάσει των κανόνων που αφορούν τις ενισχύσεις de minimis και από τον συνυπολογισμό αναδρομικών φορολογικών εκπτώσεων, είτε δεν είναι βάσιμα είτε δεν συνοδεύονται από επαρκείς αποδείξεις. Η Επιτροπή επισημαίνει, επίσης, ότι ορισμένα εντάλματα πληρωμής των ισπανικών αρχών δεν εξοφλήθηκαν.

27 Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα ποσά που δεν είχαν ακόμα ανακτηθεί κατά τον χρόνο καταθέσεως της προσφυγής της αντιστοιχούν περίπου στο 87 % του συνόλου των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων προς ανάκτηση.

28 Το Βασίλειο της Ισπανίας αμφισβητεί την ορθότητα της συνολικής εκτιμήσεως της Επιτροπής και θεωρεί ότι οι επίμαχες παράνομες ενισχύσεις που ενέπιπταν στην υποχρέωση ανακτήσεως είχαν ανακτηθεί.

29 Υποστηρίζει, ιδίως, ότι η συμβατότητα των εν λόγω μεμονωμένων ενισχύσεων προς την εσωτερική αγορά δεν πρέπει να εξετασθεί βάσει των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα (ΕΕ 1998, C 74, σ. 9) και ότι, σε κάθε περίπτωση, οι ενισχύσεις αυτές πληρούν την προϋπόθεση της δημιουργίας κινήτρων που προβλέπεται στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές ή τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε λοιπά ειδικά πλαίσια.

30 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, επίσης, ότι η εφαρμογή των κανόνων που προβλέπονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις ενισχύσεις de minimis (ΕΕ 1996, C 68, σ. 9) επιτρέπει στις ισπανικές αρχές να μην ανακτήσουν τα ποσά που χορηγήθηκαν στους δικαιούχους των επίμαχων καθεστώτων ενισχύσεων και δεν υπερβαίνουν το ανώτατο όριο των 100 000 ευρώ για κάθε διάστημα τριών ετών που καθορίζεται στην ανακοίνωση αυτή.

31 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, εξάλλου, ότι πρέπει να έχει τη δυνατότητα να χορηγήσει αναδρομικά στους δικαιούχους των εν λόγω καθεστώτων ενισχύσεων τις προβλεπόμενες από την εθνική νομοθεσία φορολογικές εκπτώσεις, οι οποίες δεν τους χορηγήθηκαν λόγω του ότι είχαν λάβει επίμαχες παράνομες ενισχύσεις.

32 Απορρίπτει, επίσης, τα επιχειρήματα της Επιτροπής σχετικά με το ότι δεν εξοφλήθηκαν ορισμένα εντάλματα πληρωμής και διαφωνεί με τον υπολογισμό των τόκων επί μιας σύνθετης βάσεως που προτείνει η Επιτροπή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

33 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν το Βασίλειο της Ισπανίας έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), πρέπει να εξεταστεί αν τα ποσά των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων επιστράφηκαν από τις αποδέκτριες επιχειρήσεις.

34 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου επί του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, κρίσιμος χρόνος για να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως κατά την έννοια του άρθρου αυτού είναι το χρονικό σημείο της λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε με την εκδοθείσα δυνάμει της εν λόγω διατάξεως αιτιολογημένη γνώμη (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-304/02, EU:C:2005:444, σκέψη 30, και Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2009:428, σκέψη 43).

35 Δεδομένου ότι η Συνθήκη ΛΕΕ κατήργησε, στη διαδικασία λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το στάδιο της εκδόσεως αιτιολογημένης γνώμης, κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση της υπάρξεως παραβάσεως βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ είναι το χρονικό σημείο της λήξεως της προθεσμίας που τάσσεται με το έγγραφο οχλήσεως που απευθύνεται σε κράτος μέλος κατ' εφαρμογήν της ανωτέρω διατάξεως (αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 67, και Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, C-576/11, EU:C:2013:773, σκέψη 29).

36 Αν, όμως, η διαδικασία λόγω παραβάσεως έχει κινηθεί βάσει του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, και έχει εκδοθεί αιτιολογημένη γνώμη πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας, την 1η Δεκεμβρίου 2009, κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση της υπάρξεως παραβάσεως είναι το χρονικό σημείο της λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, C-533/11, EU:C:2013:659, σκέψη 32).

37 Επομένως, δεδομένου ότι στην παρούσα υπόθεση η Επιτροπή εξέδωσε την αιτιολογημένη γνώμη στις 26 Ιουνίου 2008, ο κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση της υπάρξεως της παραβάσεως είναι το χρονικό σημείο της λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι η 27η Αυγούστου 2008.

38 Δεν αμφισβητείται, όμως, ότι κατά την ημερομηνία αυτή οι επίμαχες παράνομες ενισχύσεις που έπρεπε να ανακληθούν δεν είχαν ανακληθεί στο σύνολό τους από τις ισπανικές αρχές.

39 Πράγματι, παρόλο που το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει διάφορα επιχειρήματα σχετικά με το ύψος των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων που έπρεπε να ανακτηθούν ή που πράγματι ανακτήθηκαν, από τις γραπτές εξηγήσεις που δόθηκαν σε απάντηση προς τις ερωτήσεις που τέθηκαν από το Δικαστήριο και από τις διευκρινίσεις που παρασχέθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας αναγνωρίζει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι όλα τα επιχειρήματά του είναι παραδεκτά και βάσιμα, κατά τη λήξη της τεθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής προθεσμίας δεν είχε ανακτηθεί ένα μεγάλο μέρος των ενισχύσεων που έπρεπε να ανακτήσει προκειμένου να εκτελέσει την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777).

40 Επομένως, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν μπορεί να υποστηρίξει βασίμως ότι έλαβε, εντός της προθεσμίας αυτής, όλα τα αναγκαία μέτρα για να φέρει εις πέρας τη διαδικασία ανακτήσεως των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων.

41 Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, μη έχοντας λάβει κατά την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που ετάχθη με την αιτιολογημένη γνώμη την οποία εξέδωσε η Επιτροπή στις 26 Ιουνίου 2008 όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Επί των χρηματικών κυρώσεων

Επί του αιτήματος να προσδιοριστεί ξεχωριστά ο βαθμός μη εκτελέσεως καθεμίας από τις επίμαχες αποφάσεις

Επιχειρήματα των διαδίκων

42 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο πρέπει να προσδιορίσει τα ποσά που δεν έχουν ακόμα ανακτηθεί για καθεμία από τις επίμαχες αποφάσεις, δεδομένου ότι το εν λόγω κράτος μέλος υποχρεούται βάσει του εσωτερικού του δικαίου να μετακυλίσει τις κυρώσεις που θα επιβληθούν από το Δικαστήριο στις περιφερειακές αρχές που ευθύνονται για την παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

43 Πρέπει να υπογραμμισθεί, συναφώς, ότι η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της κεντρικής κυβερνήσεως και των περιφερειακών αρχών σε εσωτερικό επίπεδο δεν ασκεί επιρροή επί της εφαρμογής του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι το οικείο κράτος μέλος παραμένει το ίδιο και μόνο υπεύθυνο, έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 132).

44 Επομένως, η διαπίστωση της παραβάσεως, στην οποία προβαίνει το Δικαστήριο στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, δεν μπορεί να εξαρτάται από ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εσωτερικής οργανώσεως του οικείου κράτους μέλους.

45 Εξάλλου, από όσα εκτίθενται στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι στο Βασίλειο της Ισπανίας απόκειται να εξακριβώσει την κατ' ιδίαν κατάσταση κάθε εμπλεκόμενης επιχειρήσεως και να προσδιορίσει το ακριβές ποσό των ενισχύσεων που έπρεπε να ανακτηθούν κατ' εφαρμογή των επίμαχων αποφάσεων, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τις αποφάσεις αυτές.

46 Κατά συνέπεια το αίτημα αυτό του Βασιλείου της Ισπανίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί του κατ' αποκοπήν ποσού

Επιχειρήματα των διαδίκων

47 Η Επιτροπή φρονεί ότι το σύνολο των νομικών και πραγματικών στοιχείων που σχετίζονται με τη διαπιστωθείσα παράβαση είναι ενδεικτικά του ότι για την αποτελεσματική πρόληψη μελλοντικής επαναλήψεως ανάλογων παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης απαιτείται η λήψη αποτρεπτικού μέτρου όπως η επιβολή της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού.

48 Στηριζόμενη στην ανακοίνωσή της, της 13ης Δεκεμβρίου 2005, με τίτλο «Εφαρμογή του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ» [SEC(2005) 1658] (ΕΕ 2007, C 126, σ. 12), όπως επικαιροποιήθηκε με την από 20 Ιουλίου 2010 ανακοίνωσή της, με τίτλο «Εφαρμογή του άρθρου 260 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Επικαιροποίηση των στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εφάπαξ ποσού και των χρηματικών ποινών που προτείνονται από την Επιτροπή στο Δικαστήριο σε διαδικασίες επί παραβάσει» [SEC(2010) 923/3], η Επιτροπή προτείνει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού να υπολογιστεί με τον καθορισμό, κατ' αρχάς, ενός ημερήσιου ποσού, το οποίο προκύπτει πολλαπλασιάζοντας ένα βασικό κατ' αποκοπήν ποσό με ένα συντελεστή σοβαρότητας και ένα συντελεστή «n», ο οποίος συνεκτιμά την ικανότητα πληρωμής του παραβαίνοντος κράτους μέλους και τον αριθμό των ψήφων που το κράτος αυτό διαθέτει στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη συνέχεια, το ημερήσιο αυτό ποσό πρέπει να πολλαπλασιαστεί με τον αριθμό των ημερών που διήρκεσε η παράβαση, ώστε να προκύψει το συνολικό κατ' αποκοπήν ποσό.

49 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η Επιτροπή φρονεί ότι η διαπιστωθείσα παράβαση διήρκεσε 2 500 ημέρες από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777). Η διάρκεια αυτή οφείλεται, κατά την Επιτροπή, στην πρόθεση του Βασιλείου της Ισπανίας να καθυστερήσει την ανάκτηση των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων, δεδομένου ότι ενημέρωσε την Επιτροπή περί της υπάρξεως δυσχερειών μόνο μετά την αποστολή της αιτιολογημένης γνώμης, δηλαδή περισσότερο από οκτώ έτη μετά την έκδοση των επίμαχων αποφάσεων.

50 Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή υπενθυμίζει τη θεμελιώδη σημασία που έχουν οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις. Υπογραμμίζει, επίσης, ότι περισσότερες από 100 επιχειρήσεις επωφελήθηκαν από τα επίμαχα καθεστώτα ενισχύσεων και ότι η σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παραβάσεως καταδεικνύεται από το ύψος των ενισχύσεων που δεν ανακτήθηκαν, που ανέρχεται σε 569 041 135,75 ευρώ, ήτοι στο 87 % του συνολικού ποσού προς ανάκτηση. Επισημαίνει, εξάλλου, ότι δεν πρόκειται για την πρώτη υπόθεση παραβάσεως εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας των υποχρεώσεών του να ανακτήσει κατά τρόπο άμεσο και αποτελεσματικό παράνομες και ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεις.

51 Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, η Επιτροπή φρονεί ότι ένα κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 64 543 500 ευρώ ανταποκρίνεται στις περιστάσεις και είναι ανάλογο προς την επίμαχη παράβαση, καθώς και προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους. Το ποσό αυτό προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό ενός ημερήσιου ποσού ύψους 25 817,40 ευρώ, το οποίο προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό ενός βασικού ποσού 210 ευρώ ανά ημέρα με συντελεστή σοβαρότητας ανερχόμενο σε βαθμό 9, σε κλίμακα από το 1 έως το 20, και με συντελεστή «n» ανερχόμενο σε 13,66, επί του αριθμού των ημερών τις οποίες διήρκεσε η παράβαση, ο οποίος ορίστηκε σε 2 500 ημέρες.

52 Το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τη μέθοδο της Επιτροπής η οποία απορρέει από την ανακοίνωση που αναφέρθηκε στη σκέψη 48 ανωτέρω.

53 Στη συνέχεια υπογραμμίζει ότι η καθυστέρηση ανακτήσεως ορισμένων ποσών δεν οφείλεται στη μη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), αλλά σε διάσταση απόψεων σχετικά με τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμοσθούν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακτήσεως των ενισχύσεων, για τη διατήρηση της οποίας ευθύνεται, εν μέρει, η Επιτροπή.

54 Εξάλλου, το Βασίλειο της Ισπανίας διαφωνεί ως προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως, υποστηρίζοντας ότι στην υπό κρίση περίπτωση η Επιτροπή για πρώτη φορά ασκεί τις αρμοδιότητές της στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων που αφορούν φορολογικά μέτρα, πράγμα το οποίο περιορίζει τη σημασία των διατάξεων που προβάλλεται ότι έχουν παραβιαστεί εν προκειμένω. Συνεπώς, ο συντελεστής σοβαρότητας πρέπει να οριστεί στον βαθμό 1.

55 Εξάλλου, το Βασίλειο της Ισπανίας φρονεί ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η επίμαχη παράβαση αφορά μία μόνο περιοχή, η οποία διαθέτει σημαντικό βαθμό αυτονομίας και αντιπροσωπεύει ποσοστό 6,24 % του ισπανικού ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ), και να οριστεί το βασικό ποσό σε 13 ευρώ. Ο εντοπισμός της παραβάσεως σε μία μόνο περιοχή συνεπάγεται, στην πραγματικότητα, τον περιορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως, δεδομένου ότι περιορίζει τις συνέπειες της παραβάσεως επί των γενικών και ειδικών συμφερόντων.

56 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, τέλος, ότι δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει σε δύο ακόμη υποθέσεις ότι το εν λόγω κράτος μέλος παρέβη τους κανόνες που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.

57 Από τα ανωτέρω στοιχεία το Βασίλειο της Ισπανίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ημερήσιο ποσό για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει να περιοριστεί στα 177,58 ευρώ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

58 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι απόκειται στο Δικαστήριο να αποφασίζει, σε κάθε υπόθεση και υπό τις συνθήκες που έχουν υποβληθεί στην κρίση του, και ανάλογα με τον κατά την κρίση του απαιτούμενο βαθμό εξαναγκασμού και αποτρεπτικότητας, τις κατάλληλες χρηματικές κυρώσεις, όπως η επιβολή της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού, ιδίως για να αποτρέψει την επανάληψη ανάλογων παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης (αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-121/07, EU:C:2008:695, σκέψη 59, και Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-279/11, EU:C:2012:834, σκέψη 66).

59 Η επιβολή της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού βασίζεται, κυρίως, στην εκτίμηση των συνεπειών που είχε η μη εκτέλεση των υποχρεώσεων του οικείου κράτους μέλους επί των ιδιωτικών και δημόσιων συμφερόντων, ιδίως όταν η παράβαση είχε συνεχιστεί επί μακρό χρονικό διάστημα μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως με την οποία έγινε η αρχική διαπίστωσή της (αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, EU:C:2008:695, σκέψη 58, και Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, C-241/11, EU:C:2013:423, σκέψη 40).

60 Η επιβολή της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού και ο καθορισμός του ύψους του ποσού αυτού πρέπει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να αποφασίζονται βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων που συνδέονται τόσο με τα χαρακτηριστικά της διαπιστωθείσας παραβάσεως όσο και με τη συμπεριφορά του κράτους μέλους το οποίο αφορά η διαδικασία που κινήθηκε δυνάμει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Συναφώς, η εν λόγω διάταξη παρέχει στο Δικαστήριο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να κρίνει αν πρέπει να επιβάλει μια τέτοια κύρωση και, σε καταφατική περίπτωση, ποιο πρέπει να είναι το ύψος αυτής (βλ., συναφώς, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 141, καθώς και Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, EU:C:2013:773, σκέψεις 58 και 59).

61 Οι προτάσεις της Επιτροπής δεν δεσμεύουν, συνεπώς, το Δικαστήριο και αποτελούν απλώς μια χρήσιμη βάση αναφοράς. Ομοίως, κατευθυντήριες γραμμές όπως αυτές που περιέχουν οι ανακοινώσεις της Επιτροπής δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο, αλλά συμβάλλουν στην εξασφάλιση της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας και της ασφάλειας δικαίου κατά τη δράση της Επιτροπής (αποφάσεις Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-70/06, EU:C:2008:3, σκέψη 34, και Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2009:428, σκέψη 112).

62 Στην παρούσα υπόθεση το Δικαστήριο κρίνει ότι, προκειμένου να αποφανθεί επί του αιτήματος της Επιτροπής περί επιβολής της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες περιστάσεις.

63 Κατ' αρχάς, όσον αφορά τη διάρκεια της διαπιστωθείσας παραβάσεως, δεν αμφισβητείται ότι η διαδικασία ανακτήσεως των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων διήρκεσε πλέον των πέντε ετών μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777).

64 Κατά πάγια, όμως, νομολογία, η ανάκτηση εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους των οφειλομένων ποσών πρέπει να είναι αποτελεσματική και τυχόν καθυστερημένη ανάκτηση, ήτοι ανάκτηση κατόπιν της λήξεως της ταχθείσας προθεσμίας, δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές της Συνθήκης ΕΚ (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-496/09, EU:C:2011:740, σκέψη 86 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

65 Πρέπει να επισημανθεί, συναφώς, ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας ότι η καθυστέρηση εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) δικαιολογείται από τη διάσταση απόψεων με την Επιτροπή λόγω της μη υπάρξεως κάποιου συναφούς προηγουμένου.

66 Πράγματι, ναι μεν ορισμένα από τα προβλήματα που επισήμανε το Βασίλειο της Ισπανίας κατά τη διαδικασία ανακτήσεως των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων ανακύπτουν για πρώτη φορά, πλην όμως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κράτος μέλος το οποίο κατά την εκτέλεση αποφάσεως της Επιτροπής σχετικά με κρατικές ενισχύσεις αντιμετωπίζει δυσκολίες που δεν είχαν προβλεφθεί και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ή αντιλαμβάνεται ότι θα υπάρξουν συνέπειες που δεν είχε υπολογίσει η Επιτροπή οφείλει να θέσει τα προβλήματα αυτά στην κρίση της Επιτροπής, προτείνοντας κατάλληλες τροποποιήσεις της επίμαχης αποφάσεως (αποφάσεις Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-354/10, EU:C:2012:109, σκέψη 70, και Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-411/12, EU:C:2013:832, σκέψη 38).

67 Από τη δικογραφία που σχηματίστηκε, όμως, ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι ισπανικές αρχές δεν ήρθαν σε επαφή με την Επιτροπή πριν λάβουν το έγγραφο οχλήσεως και άρχισαν μόλις δύο περίπου έτη μετά την έκδοση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) να ενημερώνουν αναλυτικά την Επιτροπή σχετικά με τα προβλήματα που συναντούσαν.

68 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσαπτόμενη στο Βασίλειο της Ισπανίας παράβαση εξακολούθησε για σημαντικό χρονικό διάστημα και, σε κάθε περίπτωση, χωρίς αυτό να σχετίζεται με τις δυσχέρειες κατά την επιστροφή των ενισχύσεων που καταβλήθηκαν κατ' εφαρμογή των καθεστώτων που κρίθηκαν παράνομα και ασύμβατα προς την εσωτερική αγορά.

69 Δεύτερον, όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, υπενθυμίζεται ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ οι οποίες αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις είναι θεμελιώδους σημασίας (αποφάσεις Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2009:428, σκέψη 118, και Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 125).

70 Πράγματι, οι κανόνες στους οποίους στηρίζονται τόσο οι επίμαχες αποφάσεις όσο και η απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) αποτελούν την έκφραση μιας από τις ουσιώδεις αποστολές που αναθέτουν στην Ένωση το άρθρο 2 ΕΚ, ήτοι της εγκαθιδρύσεως μιας κοινής αγοράς, καθώς και το

άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', ΕΚ, κατά το οποίο η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει ένα καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2009:428, σκέψη 119).

71 Η σπουδαιότητα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που παραβιάστηκαν σε κατάσταση όπως η επίδικη στην παρούσα υπόθεση έγκειται ιδίως στο γεγονός ότι, με την επιστροφή των ενισχύσεων οι οποίες κρίθηκαν παράνομες και ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά, εξαλείφεται η στρέβλωση του ανταγωνισμού που οφειλόταν στο απορρέον από τη χορήγησή τους ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και ότι, με την επιστροφή τους, ο αποδέκτης τους χάνει το πλεονέκτημα το οποίο παρανόμως διέθετε έναντι των ανταγωνιστών του στην αγορά (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 127).

72 Το επιχείρημα ότι οι επίμαχες αποφάσεις αποτελούν την πρώτη υπόθεση στην οποία η Επιτροπή άσκησε τις αρμοδιότητές της στον τομέα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων που αφορούν την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων, το οποίο επικαλείται συναφώς το Βασίλειο της Ισπανίας, ακόμη και αν θεωρηθεί βάσιμο, δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να περιορίσει τη σημασία της ανακτήσεως των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων, αφής στιγμής τα καθεστώτα στο πλαίσιο των οποίων αυτές χορηγήθηκαν κρίθηκαν παράνομα με τις επίμαχες αποφάσεις.

73 Στην παρούσα υπόθεση οι επίμαχες παράνομες ενισχύσεις παρίστανται ιδιαίτερα βλαπτικές για τον ανταγωνισμό, λόγω του υψηλού ποσού στο οποίο ανέρχονται και του αυξημένου αριθμού των αποδεκτών τους ανεξαρτήτως του οικονομικού τομέα στον οποίο δραστηριοποιούνται (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, EU:C:2011:740, σκέψη 63).

74 Εξάλλου, μολονότι μέχρι το πέρας της παρούσας διαδικασίας εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των διαδίκων όσον αφορά τον βαθμό μη εκτελέσεως των επίμαχων αποφάσεων κατά την ημερομηνία λήξεως της ορισθείσας στην αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ακόμη και αν γίνει δεκτό το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας, το οποίο προβλήθηκε σε απάντηση ερωτήσεως του Δικαστηρίου, ότι το προς ανάκτηση ποσό ανερχόταν κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777) σε 179,1 εκατομμύρια ευρώ και κατά την ημέρα ασκήσεως της προσφυγής σε 91 εκατομμύρια ευρώ, εντούτοις δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι με απόλυτους όρους τα ποσά των παράνομων ενισχύσεων που υπολείπονται προς ανάκτηση είναι σημαντικά και έχουν αναγνωρισθεί ως τέτοια από το εν λόγω κράτος μέλος και, αφετέρου, ότι κατά την τελευταία ημερομηνία δεν είχε ανακτηθεί πλέον του μισού των ποσών αυτών.

75 Τρίτον, πρέπει να επισημανθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο πολλών αποφάσεων περί διαπιστώσεως παραβάσεως, λόγω της παραλείψεως άμεσης και αποτελεσματικής ανακτήσεως ενισχύσεων που είχαν κριθεί παράνομες και ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά.

76 Πράγματι, πέραν της διαπιστώσεως, με την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2006:777), της παραλείψεως άμεσης και αποτελεσματικής εκτελέσεως των επίμαχων αποφάσεων, η μη εκτέλεση της οποίας οδήγησε στην παρούσα διαδικασία, το Δικαστήριο έχει προβεί σε πολυάριθμες διαπιστώσεις παραβάσεων, ιδίως με τις αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-499/99, EU:C:2002:408), Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/00, EU:C:2003:373), Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-177/06, EU:C:2007:538), καθώς και με την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-529/09, EU:C:2013:31).

77 Εξάλλου, στην απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2012:781) το Δικαστήριο έκρινε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη της υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2002:408).

78 Αυτή, όμως, η επαναλαμβανόμενη παραβατική συμπεριφορά κράτους μέλους, σ' έναν ειδικό τομέα δράσεως της Ένωσης, μπορεί να αποτελέσει ένδειξη του ότι για την αποτελεσματική πρόληψη στο μέλλον ανάλογων παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη αποτρεπτικού μέτρου όπως είναι η επιβολή της υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού (αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, EU:C:2008:695, σκέψη 69, και Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, EU:C:2012:834, σκέψη 70).

79 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο κρίνει ότι στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δικαιολογείται η επιβολή στο Βασίλειο της Ισπανίας της υποχρεώσεως να καταβάλει κατ' αποκοπήν ποσό.

80 Όσον αφορά το ύψος του εν λόγω κατ' αποκοπήν ποσού, εκτός από όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 63 έως 78 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ικανότητα πληρωμής του Βασιλείου της Ισπανίας (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 131).

81 Αντιθέτως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας ότι το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει να μειωθεί στο μέτρο που η παράβαση αφορά μόνο μία αυτόνομη κοινότητα και όχι το σύνολο της επικράτειάς του.

82 Πράγματι, σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει το εν λόγω κράτος μέλος, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως, η οποία προκύπτει, ιδίως, βάσει όσων εκτέθηκαν στις σκέψεις 69 έως 73 της παρούσας αποφάσεως, από τη βαρύτητα της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού που προκάλεσε η διαπιστωθείσα παράβαση, η οποία υπολογίζεται βάσει του ύψους των επίμαχων παράνομων ενισχύσεων, του αριθμού των αποδεκτών τους και του πολυτομεακού χαρακτήρα των οικείων καθεστώτων ενισχύσεων.

83 Βάσει των ανωτέρω στοιχείων, το Δικαστήριο ορίζει κατά δίκαιη εκτίμηση των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως το κατ' αποκοπήν ποσό που πρέπει να καταβάλει το Βασίλειο της Ισπανίας σε 30 εκατομμύρια ευρώ.

84 Συνεπώς, πρέπει να επιβληθεί στο Βασίλειο της Ισπανίας η υποχρέωση να καταβάλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

85 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα και ότι διαπιστώθηκε η ύπαρξη παραβάσεως, πρέπει να καταδικασθεί το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο της Ισπανίας, μη έχοντας λάβει κατά την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που ετάχθη με την αιτιολογημένη γνώμη την οποία εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 26 Ιουνίου 2008 όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-485/03 έως C-490/03, EU:C:2006:777), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

2) Υποχρεώνει το Βασίλειο της Ισπανίας να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ.

3) Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)